

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan svečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld, 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Ljubljanske nemške šole.

[Izv. dopis.]

I.

Ob sklepu šolskega leta je sicer Vaš cenjeni list objavil pod zgornjim zaglavjem dva prav dobra in umestna članka; vendar, ker več oči več vidi, dovolite še meni, da rečem ob začetku novega šolskega leta o tej rak-rani na Ljubljanskem šolstvu tudi jeta jedno, dve, iz česar boste razvideli, da se tudi na deželi zelo zanimamo za to važno reč ter mislimo, da ste v beli Ljubljani o tej zadevi „radikalci“ in „konservativci“ vse nekako premlačni, zato ne bode škodovalo od naše strani malo bodrila.

Najpoprej moram povedati, da se s koncem družega članka ne strinjam, ki se je glasil: „Ta naš deželni zbor je poklican, zakonitim potom določiti, da morajo otroci obiskovati tiste šole, v katerih je materinščina njih učni jezik, slovenski otroci slovenske, nemški pa nemške ljudske šole“. In zakaj se ne strinjam? Zato ne, ker je v navedenih besedah izražena znana „lex Kvičala“. Ako pa temu sicer modremu načrtu ni upal zakonite veljave dobiti niti energični češki deželni zbor, bi bilo čisto prazno upanje, da bi kaj takega izvedel naš pohlevni in razdvojeni kranjski deželni zbor. Saj veste kako je pri nas: Niti Salomon v vsej svoji modrosti bi ne mogel skovati takega zakona, kateri bi bil Nemcem všeč, ako bi imel koristiti Slovanom. Zato so se pismouki nove „Südbösterreich. Post“ hitro oglasili in kar naprej povedali, da iz te moke ne bode kruha, ker bi tak zakon ne dobil baje nikdar Najvišje sankcije.

Pač pa naš deželni zbor lahko stori nekaj družega. Pokliče naj na ostri odgovor deželni odbor, zakaj tako goreče in radodarno razsiplje deželno imetje za priznane škodljive mestne nemške šole, mej tem, ko trajajo obravnave in poizvedbe najmanj sedem židovskih let, predno se ustanovi ali razširi kaka zares potrebna šola tukaj na deželi. Ker pa od deželnega zbora, posebno kakoršen je sedanji, zi kaj odločnega pričakovati, kaj je tedaj storiti? Ali naj puške v koruzo pomečete in roke križem držite v ironični posmeh svojih narodnih nasprotnikov, ki vidijo, kako ste okorni in ne zuate porabiti svojih

močij, kakor so jih oni znali, dokler so bili na krmilu? Tega nikakor ne, kajti reč, za kojoj se gre, je sveta in pravična, zatorej boja in znoja vredna.

Kako bi bilo treba zoper pogubne mestne nemške šole delovati, na to je določno namignil „Slovenec“ z dne 27. julija t. l. Glejte, še celo tako zmerna „konservativna“ gospođa se je nemalo prestrašila števila 931 nemške šole obiskujočih otrok, zato so v svojem organu napisali to le notico: „To število jasno govori. Zato je treba tukaj v Ljubljani združiti vse slovenske moči in delovati na to, da se nam v našem središču ne raznaroduje naša mladina.“ Vrlo dobro! Da, da — razdvojene moči združite in kmalu bode konec nemške gloriole!

Zdaj nastane vprašanje, kje naj te na veliko narodno škodo predolgo speče moči nemudoma nastavijo svojo delo? Na dveh krajih ob jednom! Pri mestnih šolah imata odločujočo besedo mestni šolski svet, kojemu je skrbeti za šolsko opravo in deželni odbor, ki učiteljstvo plačuje. Zato si delo tako le razdelite: Vi „radikalci“ pritiskajte na mestni šolski svet, osobito na gospoda župana kot njegovega predsednika. Ta naj po Vašem navodilu takrat, kadar bo zopet prišumela vsa v svili in baržunu voditeljica nemške dekliške šole k njemu, govori tako-le: „Pa že spet novo paralelko, kaj ne da?! Oprostite, Vi gospodična ste pa že zares presitni in več ko predrzni. Ali nameravate morda spodaj trgovca Majerja iz prodajalnice pregnati? Ako pa zares z dosedanjimi prostori ne morete več izhajati, Vam hočem pomagati iz zadrege jaz. Takoj bom poslal slugo vprašati k sv. Jakobu in k nunam, za koliko slovenskih deklic prostora imajo še v posameznih razredih, izkazno tabelo Vam jutri dopošljem in ukažem, da tistih 179 Slovenk odločite in napotite nekaj v to, nekaj v ono šolo, kamor je bližje, in potem bodo imele ostale Nemke toliko prostora, da si lahko napravijo vse krinolino. Lani ste sprejeli samo v I. razred 45 Slovenk. Kako se predrznete potem tak razred imenovati nemški razred?! Ni ga pa zakona in oblasti, katero bi moglo mestno občino prisiliti, da bi najemala za otroke jedne in iste občine ter jedne in iste narodnosti drage šolske sobe, plačevala šolske sluge in skrbela za kurjavo na dveh različnih šolah (slovenskih in nemških).

Tak luksuz je za našo ubogo mestno občino predrag. Gospodična, opravili ste, moj poklon!“

In jednako naj gospod župan Ljubljanski posvėti tudi vodji deške nemške šole.

Vrhu tega morate v obeh dnevnikih pa tudi osebno pri vsaki ugodni priliki slovensko občinstvo svariti pred nemškimi šolami in mu oči odpirati, da so te šole v resnici slabe. Vi ste sicer že zadnjič v svojem organu to storili. Ali „Südbösterreich. Post“ se je oglasila, pišoč: „Das sind aus der Luft gegriffene Behauptungen“. Zato je takim trdokozcem mogoče do živega priti samo z neovrgljivimi številkami. Evo jih!

Prav dobro in zanesljivo merilo za vrednost kake ljudske šole je to, kako njeni učenci napredujejo v I. latinski šoli. O tem nas pouče javna šolska izvestja dotičnih gimnazij. V ta namen sem si bil izposodil izvestji višje in nižje Ljubljanske gimnazije, in motri sem našel to-le zanimivo reč: Da je bilo v I. šoli višje in nižje gimnazije v slovenskih oddelkih, kamor prihajajo učenci iz slovenskih mestnih šol = 35, čitaj petintrideset odličnjakov, dva oddelka nižje gimnazije imata vsak kar po najnat taci „tičev“. To so „fantje od fare!“

Potem sem pogledal, kakšen je bil napredek v I. šoli višje gimnazije, kamor se vpisujejo učenci iz Ljubljanskih nemških šol. Soditi po tem, kako se te šole hvalijo po nemških časopisih, bi človek opravičeno pričakoval, da bode Bambergovim tiskarjem črnila zmanjkalo pri stavljenji odličnjakov tega nemškega razreda. „Doch welch eine bittere Enttäuschung!“ Statistika za ta razred kaže to-le: V začetku šolskega leta 1893/4 se je v I. a, (t. j. nemški razred) vzprejelo 46 učencev, mej letom jih je 10 izostalo, kar je že samo ob sebi jako slabo znamenje. Na konci leta jih je ostalo še 36. In kaj mislite, koliko je odličnjakov v tem elite-razredu? Akoravno sem še tako drobno gledal, nisem jih mogel več zapaziti, nego = 1, reci jednega samoga! 20 jih je dobilo I. red; a razlika mej 46 — 21 = 25! Nad polovico teh dijakov je torej propalo takoj v I. šoli. — Zdaj pa pozivljem vse „filozofe“ in „barone“ okoli „Südbösterreich. Post“, da naj nam trdoglavim Slovincem dokažejo s številkami, da je bil napredek tega razreda izvrsten!

LISTEK.

Slavci.

(Italijanski spisal Ciampoli, poslovenila Mária.)

(Dalje)

Starec se ustavi pri lepi skupini črepinjakov, leže na travo in čaka: vrže od sebe rdečkasti klubuk in si stisne belo glavo mej roki: zdel se je brant, katerega je strela podrla. Od časa do časa atrese glavo mej suhimi, zagorelimi in močnimi rokami — joče.

Slepec je slišal komaj zadržano globoko ihtenje podobno hropenju; približa se kakor baš tepeni pes. Zakrivil je on vse to, spomnivši ga lanskega leta; daj, naj ga tepe, kakor zasluži; prenesel bode vse, samo, da ga ne vidi tako, ker se mu trga srce. . . Starec se jezno obrne: kdo mu je rekel, da joče? Ne, za vse zlodeje ne! Cola dé Santoressi ima železna jetra in takih slabosti ni imel nikdar. Pokopal je lansko leto z drugimi sedemdesetimi kakor mrho v jamo; ne, ne, ne, ne spomina se več, noče slišati več; ni si postavil one kočje daleč od vseh? In ni li imel srca ostaviti svojo staro, svojo kmetijo, polje,

da bi pozabil svojo nesrečo? Hočejo tedaj napraviti iz njega morilca? Njega, najpoštenjšega moža, šestdeset milj na okrog? Ker mu oni ne odgovori, atrese glavo kakor bivol proti Cecatu; ko pa vidi dve solzi, tekoči po velih licih, pomiri se mahoma: — No, sin moj, vračava se vedno k starim dogodkom, ostaviva to sedaj!

In šla sta dalje proti griču, kjer so rastle sami borovci.

— Slišiš? — pravi Cecato: tja gori, tja gori teciva. In kakor bi se ga bil polastil strab, prične hiteti z zardelim obrazom.

Na vzhodu žarelo se je mej tem zlato-rdeče, ves grič se je tresoč oživiljal in pošiljal v zrak navale raznih prijetnih dišav. Slavci so prepevali zlati zarji v tisoč prebodih: bili so elegični stoki in glasi veselja; jadikovanje podobno ihtenju in koketno žgobenje umetnikovo, note pretrgana nenadoma in burvito gostolenje, posamezni glasi in čarobni zbori. . .

Lovca približata se prav počasi, boje se motiti ono veselo praznovanje. Starec stiska kakor s kleščami slepčev roko a oni se ves zavzet in srečen trese in smehlja.

— Tu, tu sem sediva za ta nagojev grm — pravi naposled Cola, — sediva.

Sedeta in ostaneta nema poslušaje skoraj brez dihanja.

* * *

Obide ju sladko-tožno veselje spominov. Druga za drugo se jima nategnejo one jeklene žile, kakor počivajoč v pomladnem dremanji domačega miru: postala sta otroka nedolžna, dobra, kakor bi se ne bila bojevala nikdar, nikdar ne jokala.

Slepec se je spominal: Vzeli so ga prav mallega v kmetijo k Coli, ko se mu je tudi mati preselila na oni svet v božjem imenu. Rastel je on tako nesrečen slep mej nežno ljubeznijo dobrih kmetov; rastel je z gospodarjevimi otroci prav kakor sin in kako je bil vesel čuti Marijin glas, tekati po polji, igrati se z njo, ki ga ni zmerjala nikdar, in ga je naučila toliko malih stvari. . . Marija je odrasla, on je jel delati slamnate stole, nastavljal ptičem mreže, loviti ribe s trnekom: srečavala sta se redkeje, a zvečer sta ostajala na skednji ali v kuhinji in on jo je poslušal; oni njeni glas silil mu je v srce posebno milobno in ga odškodoval za njegovo nesrečo. . . Kako so bila srečna ona leta! . . . Potem, potem. . . poslali so jo v šolo, hoteli so imeti gospo in prišli so grdi daevi: ona ni zahajala več mej druge, postala je zamišljena, samosvoja, le od časa do časa

